

Richtlijn

Vermijdbare geschillen bij aanstelling en opvolging in jeugdzaken (telkens zich persoonlijke bijstand van de minderjarige opdringt onafhankelijk van de wettelijke vertegenwoordiging)

woensdag 25 september 2024

De Orde van Vlaamse Balies, overwegende hetgeen volgt:

- (1) **Art. 20 van de Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure:** “ (...) 3. *Met terdege inachtneming van de onafhankelijkheid van de beroepsgroep en van de rol van diegenen die voor de opleiding van advocaten verantwoordelijk zijn, nemen de lidstaten passende maatregelen om ervoor te zorgen dat advocaten die te maken krijgen met strafzaken waarbij kinderen betrokken zijn, een specifieke opleiding als bedoeld in lid 2 volgen.*”

De directe werking die aan de richtlijn kan worden verleend bij gebrek aan omzetting in wetgevende initiatieven.

- (2) **Art. 3 van het Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht** (15.02.2019) volgens hetwelk “*elk optreden*” wordt uitgevoerd “*door personen die een speciale en aangehouden vorming hebben genoten over het jeugdrecht*”;
- (3) **Art. 24 van het Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht** schrijft voor de minderjarige het recht in zich voor alle contacten en in de uitoefening van zijn rechten, zoals opgesomd in dit decreet, te laten bijstaan door een persoon die op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige aangewezen zijn, en wijst expliciet op de situatie waarbij de ouders of opvoedingsverantwoordelijke mogelijk niet-gelijklopende belangen met de minderjarige hebben;
- (4) **Art. 124 ter 2 Codex Deontologie:** “*Bij voorrang mogen enkel de advocaten, houders van het certificaat bijzondere opleiding jeugdrecht en toegelaten tot de sectie jeugdrecht of een door de balie opgestelde lijst van jeugdadvocaten, die de hiervoor bijzondere opleiding verhoorbijstand bij de Orde van Vlaamse Balies of een door de Orde van Vlaamse Balies erkende door de Ordes van Advocaten of externe instellingen georganiseerde bijzondere opleiding verhoorbijstand hebben gevolgd, zich inschrijven op de permanentiedienst voor minderjarige verdachten.*”

- (5) dat sinds 2006 aan alle bureaus voor juridische bijstand toepassing wordt gemaakt van **de Richtlijn van de Orde van Vlaamse Balies, zoals aangenomen in haar algemene vergadering van 07.12.2005** waardoor op de permanentielijsten ten behoeve van het verzekeren van bijstand aan minderjarigen uitsluitend advocaten worden opgenomen die de door de Orde van Vlaamse Balies geaccrediteerde opleiding volgden.
- (6) de in de praktijk vastgestelde noodzaak tot verduidelijking van werkprocessen die de aanstelling en opvolging in jeugdzaken stroomlijnen en de onafhankelijkheid van de advocaat in jeugdzaken versterken, alsook hun gelijke behandeling over de baliegrenzen heen.
- (7) De aanstelling van advocaten in jeugdzaken gebeurt niet door de rechtbank, wel door de cliënt, of bij gebrek daaraan door de balie (lees: de stafhouder of bij delegatie door het bureau voor juridische bijstand (hierna: BJB) conform art. 54 bis Jeugdbeschermingswet 1965.

De rechter kiest niet wie de titularis van de verdediging wordt. Daarvan afwijken zou een onwaarschijnlijke inbreuk op de onafhankelijkheid van de advocatuur inhouden.
- (8) de deontologische bepalingen inzake opvolging in tweedelijnsbijstand alsook art. 89 Codex deontologie volgens hetwelk de advocaat de minderjarige inlicht omtrent zijn toegang tot de tweedelijnsbijstand;

Heeft de volgende richtlijn vastgesteld bij de aanstelling en opvolging in jeugdzaken:

1 / Aanstelling in geval van keuze door de cliënt van een raadsman buiten de permanentiedienst in het kader van de tweedelijnsbijstand (art. 122, 1° lid Codex)

Conform art. 1 Codex met de advocaat “zijn beroep uitoefenen op een deskundige wijze”, en cfr. art. 3 §2 Jeugdgedelinquentiedecreet moet deze advocaat een ‘speciale en aangehouden vorming’ hebben genoten, wat in de praktijk behelst dat hij of zij de bijzondere opleiding in jeugdzaken volgde.

Bovendien is het wel te verstaan dat de keuze van de cliënt niet gelijk staat aan de keuze van de ouders van de cliënt. Het is wel degelijk de minderjarige die de keuze kan/moet maken.

Gelet op art. 1 Codex dat voorziet in onafhankelijkheid van de advocaat verdient het aanbeveling steeds een advocaat ambtshalve toe te voegen, tenzij er een raadsman is die (1) door de minderjarige zelf is gekozen, (2) de passende opleiding volgde én (3) niet de raadsman van de ouder(s) is.

2 / Opvolging in geval van vertrouwensbreuk of andere ernstige reden in hoofde van de cliënt (art. 122, 1° lid Codex)

Ook hier kan de opvolging slechts worden toegestaan indien de opvolgende advocaat (1) door de minderjarige zelf is gekozen, (2) cfr. art. 1 Codex de passende opleiding volgde én (3) cfr. art. 1 Codex inzake onafhankelijkheid niet de raadsman van de ouder(s) is.

Bijkomend, ingevolge art. 122, 2° lid Codex, geldt de regel: ofwel is er een akkoord van de op te volgen advocaat, ofwel beslist de voorzitter van het BJB (die de op te volgen advocaat heeft aangesteld) op basis van een onderzoek naar de ingeroepen grondslag.

3 / Aanstelling en/of opvolging van een advocaat met bijzondere opleiding in jeugdzaken ingevolge de permanentie verhoorbijstand (art. 124^{quater}, 6° Codex)

Aangenomen dat een advocaat met bijzondere opleiding in jeugdzaken werd opgeroepen in het kader van een Salduz-verhoorbijstand, dient hij te aanvaarden dat zij of hij de **voordien aangestelde advocaat** (met bijzondere opleiding in jeugdzaken) niet kan opvolgen. Haar of zijn tussenkomst blijft dus beperkt blijft tot het verlenen van de verhoorbijstand, waarna de titularis terug overneemt.

Let wel, het blijft belangrijk dat de eerdere aanstelling van de 'titularis' getuigt van relevantie en 'actualiteit'. Er moet sprake zijn van een vertrouwensband met de minderjarige. Bijgevolg is een eerder occasionele tussenkomst, meer dan een jaar terug, onvoldoende om zich als titularis te blijven opwerpen. In dat geval zal de advocaat opgeroepen in het kader van de Salduz-verhoorbijstand verder optreden als titularis. Dit ongeacht de balie waarin de aangezochte advocaat is ingeschreven en diens verhouding tot de plaats waar de procedure zal plaatsvinden.

Casuïstisch onderzoek dringt zich m.a.w. op, en in geval van discussie is het de voorzitter van het BJB die de eerst aangezochte advocaat heeft aangesteld, die beslist. Het is passend zulke discussies te beslechten voorafgaand aan de zitting en in elk geval buiten de aanwezigheid van rechter, minderjarige of andere betrokkenen. Men vat dus best tijdig de bevoegde voorzitter.

Is er **voordien géén advocaat aangesteld**, dan blijft de in het kader van de Salduz-verhoorbijstand aangezochte advocaat met bijzondere opleiding in jeugdzaken aangesteld.

Dit ongeacht de balie waarin de aangezochte advocaat in jeugdzaken is ingeschreven en diens verhouding tot de plaats waar de procedure zal plaatsvinden.

Er is – noch in de wet, noch in de deontologie – enige grond om hiervan af te wijken ten aanzien van advocaten van een andere balie.

Uiteraard dient deze advocaat zelf in eer en geweten te beslissen of hij/zij de verdere bijstand 'ten gronde' kan en wil opnemen, afstand en verplaatsingen in acht genomen. Zij of hij kan zich slechts uitzonderlijk laten vervangen bij navolgende verschijningen. Een persoonlijke bijstand wordt verwacht, waarbij steeds een controle mogelijk is op het niet naleven van dat engagement.

4 / Aanstelling en/of opvolging in geval de minderjarige cliënt verhoorbijstand genoot van een advocaat die geen bijzondere opleiding in jeugdzaken genoot

Het bevoegde BJB stelt alsnog een advocaat met bijzondere opleiding in jeugdzaken aan die de in toepassing van de Salduz-permanentie aangeduide advocaat opvolgt.

